

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ματιές στις εκδέσεις

Στά δύο «περιβάλλοτα» — τόν Ποταμό και την Πτώση που παρουσιάζει συγχρόνως σε δύο αίθουσες η Ε. Απέρρη (Μέδουσα, Ξενοκράτους 7 και Σύγχρονη Χαρακτική Χώρος 9) τεκμηριώνει την επαγωγικά εννοημένη ολοκλήρωση της μέχρι τώρα δουλειάς της.

Αρχίζοντας από ζωγραφικές συνθέσεις με κύριο τρόπο έκφρασης τη γεωμετρική αφήρηση μία αφάριση αντιμετωπιζόμενη με ένα προσωπικό τρόπο και με μία έντονη αίσθηση πνεύματος, η Απέρρη διαφοροποιούσε βαθμιαία τη δουλειά της δίχως ποτέ να ξεφύ-

απόδειξη ότι η ίδια έχει την ικανότητα να ανανεώνει ευρηματικά την έκφρασή της ακολουθώντας την αίσθηση του χώρου, τώρα που τόν κατοικούν. Και το «πετυχαίνουν» αυτό με ένα «φυσικό», διόλου βεβιασμένο τρόπο.

***

Στις συνθέσεις με μικτή τεχνική, με τέμπρα κ.ά., που παρουσιάζει ο Α. Λεβίδης στην «Όρα» (Ξενοφώντος 7), επισημαίνουμε μία χαρακτηριστική ποικιλία στά θέματά του και στον τρόπο έκφρασής τους. Στην κάθε περίπτωση ο καλλιτέχνης προσπαθεί και το κατορθώνει να υλοποιεί τα ερεθίσματά του ανάλογα με την ταυτότητα και τη βαθύτερη υπόστασή τους. Το «κλίμα» μέσα στο οποίο είναι καλλιτεργημένα και βιωμένα.

Οι ανθρώπινες μορφές αποτελούν η καθεμιά αυτοδύναμα παρουσιασμένη ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις του παραστήματος και του ψυχικού τους κόσμο. Ιδιαίτερα επιτυχημένη είναι η δοσμένη με κάρθουνο μορφή — ρυθμικό ασαβέσκο — στο μεταίχιμο της παραστατικότητας και της αφάιρης. Μία πλούσια σε λύσεις φαντασία τεκμηριώνουν και οι συνθέσεις με ημιπαραστατικά, αιγιματικά, ως προς την ταυτότητά τους σχήματα. Στις «νεκρές φύ-

ΤΗΣ ΝΤΟΡΑΣ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ — ΡΟΓΚΑΝ

γει από ορισμένες θεμελιακές συντεταγμένες. Άλλοτε προοίκιζε τα ζωγραφικά της έργα με μία αίσθηση βάθους και με μία ιδιόμορφη προοπτική. Τώρα το ίδιο έργο επεκτείνεται τρισδιάστατο στο χώρο.

Στόν «Ποταμό» αυτό συντελείται μέσ' από ζωγραφικές συνθέσεις πάνω σε ύψο στον τοίχο και στο δάπεδο της αίθουσας. Στην Πτώση μέσα από ολόγλυφες γεωμετρικές κατασκευές που προβάλλουν: Α) Στόν τοίχο αποκομμένες και συνάμα σε μία ιδι-

Σύνθεση του Α. Λεβίδη που έκθεσέ του παρουσιάζεται στην «ΩΡΑ»

όρουθμη σχέση με αυτόν προκαλώντας ένα συναίσθημα έντασης. Β) Στο δάπεδο ενορχηστρωμένες με ένα ρυθμό — αποτέλεσμα εξαντλητικών μελετών από την καλλιτέχνη. Παράλληλα, η Απέρρη παρουσιάζει — στους δύο χώρους αντίστοιχα — ζωγραφικές συνθέσεις και κατασκευές από πλεξιγκλάς που υλοποιούν με έναν αντιπροσωπευτικό τρόπο τις διάφορες λύσεις που έδωσε μέχρις ότου καταλήξει σε εκείνες που εκφράζονται από τα περιβάλλοντά της.

Πρόκειται, οπωσδήποτε, για δημιουργίες, που αποτελούν τη φυσική καταλήξει των μέχρι τώρα προσπαθειών της Απέρρη και την

σεις» ο καλλιτέχνης επιδεικνύει μία ιδιαίτερη ικανότητα στον χρωματικό παράγοντα ενώ στά τοπία από την Αίγινα, τη Συρία κ.ά. έχει πιάσει κάτι το γνήσιο από την ατμόσφαιρα του χώρου.

Με μίαν ανάλογη αμεσότητα έχει απεικονήσει και μερικά εξωτερικά νεοκλασικών κτιρίων. Τέλος, τα γυμνά του μορτυρούν μία προσέγγιση όσο γίνεται πιο ρεαλιστική δίχως περιττές διανοήσεις. Κύριο γνώρισμα στά έργα του Λεβίδη, πέρα από την ικανότητά του για σύνθεση στέκει η ευαισθησία με την οποία θυθίζει το βλέμμα του σε ό,τι κι αν διαλέξει να απεικονήσει.

***

Έντονη και καυστική είναι η κριτική ματιά που έχει ρίξει στην τόσο «ανθρώπινη» κοινωνία μας η Ε. Μωραϊτου σε αυτήν την πρώτη της ατομική έκθεση (Νέες Μορφές, Βαλαωρίτου 7). Η καυστικότητα αυτή που τη βλέπουμε ιδιαίτερα τονισμένη σε αρσιμένα έργα λόγω του θέματός τους — σε άλλα έχει δώσει τη θέση της απλώς σε μίαν οξεία παρατηρητικότητα και ευαισθησία: Τα θεμέλια στά οποία είναι ούτως ή άλλως με τη σειρά της βασισμένη. Στά δύο πορτραίτα της Χ. Μυταρά, η Μωραϊτου έχει πιάσει την ιδιοσυγκρασία του μοντέλου μέσ' από τη γενικότερη «στάση» της μορφής. Το μικρό κορίτσι προβάλλει έντονη φωτεινή κηλίδα κάτω από το δροσερό φύλλωμα των δένδρων. Οι ανθρώπινες γυμνές μορφές ειδομένες μέσ' από χρωματικές εκρήξεις μεγεθύνουν στην ουσία το συναίσθημα της μοναξιάς τους. Ειδομένα με μίαν ιδιόμορφη οπτική γωνία τά σώματα αυτά δείχνουν βασανισμένα κάτω από το βάρος του άγχους που σύρουν μαζί τους σε όποιο περιβάλλον κι αν βρεθούν. Ιδιαίτερα υποβλητικές είναι οι μορφές αυτές στις τέμπρες όπου η δημιουργός αποκαλύπτει μία ξεχωριστή ικανότητα στη σύνθεση. Σε ένα από τά έργα αυτά, τραπέζια ενός υπαίθριου εστιατορίου κατορθώνουν με τόν τρόπο που βρίσκονται ενορχηστρωμένα να είναι πιο εύγλωττα από την οιαδήποτε ανθρώπινη φιγούρα.

Εκεί, όμως, που η Μωραϊτου κατορθώνει και δημιουργεί στο έπακρον μίαν ατμόσφαιρα ή μάλλον πιάνει καιρούς το ιδιαίτερο κλίμα της κατάρτασης, είναι στις συνθέσεις με θέμα το «γάμο». Βλέπουμε τη νύφη — με έκφραση που θυμίζει βρυκόλακα — ολόγυμνη κάτω από το πέπλο, ζωντανή μορτορία της υποκρισίας και τών «κατού», δηλαδή τών υλικών αγαθών που αποτελούν την αποκλειστική βάση ορισμένων γάμων. Η τή νύφη περιτριγυρισμένη από τις γυναικές της οικογενείας της, που καμαρώνουν το κατασκευασμά τους τώρα που εξασφαλίσθηκε κοινωνικά, δηλαδή, τώρα απότέλεσε το αντικείμενο μίας ανόρα-πώλησις.

